

Helsingin yliopisto - Helsingfors universitet - University of Helsinki ID 2002-1459

Tiedekunta-Fakultet-Faculty Valtiotieteellinen tiedekunta		Laitos-Institution-Department Yhteiskuntahistorian laitos	
Tekijä-Författare-Author Vuorinen, Marja			
Työn nimi-Arbetets titel-Title Aateluuden semiotiikka, teoria ja käsite, aatelismiehen ideaalityypit ja populaarit demokratiateemat 1800-luvun suomalaisessa kaunokirjallisuudessa			
Oppiaine-Läroämne-Subject Talous- ja sosiaalihistoria			
Työn laji-Arbetets art-Level Lisensiaatintyö		Aika-Datum-Month and year 2002-01-31	Sivumäärä-Sidantal-Number of pages 278 s., 5 liites.
<p>Tiivistelmä-Referat-Abstract</p> <p>1800-luvun jälkipuolen yhteiskuntakehitys - modernisaatio, demokratisoituminen, kansakunnaksi rakentuminen - on näytelmä, jossa vanha eliitti, aateli on saanut esittää pääroistoa, kun taas uudella aatelittomalla, kansallisella, demokraattisella eliitillä on ollut edistyksellisen sankarin osa. Käsillä oleva työ on yritys purkaa tätä myyttiä.</p> <p>Lähtökohtana on oletus, että yhteiskuntaa muokkaavat voimat tulivat ensisijassa ideologian ulkopuolelta, ja kehityksen ideologiseksi moottoriksi ilmoittautunut ryhmä vain hyödynsi valmista tilannetta.</p> <p>Tutkimuksen kohteena on uuden ja vanhan eliitin ideologinen konflikti 1800-luvun jälkipuoliskolla. Massamitassa levitetty painettu sana (lehdistö, tieto- ja kaunokirjallisuus) synnytti tuolloin uuden yhteiskunnallisen vallan foorumin. Sen toimijoista pääosa oli uuden eliitin miehiä, joilla siten oli määrittelijän monopoli myös itseään koskevista asioista. Identiteettiään rakentaessaan uusi eliitti otti käyttöön negatiivisen identifikaation: se tuotti kilpailijastaan aatelista viholliskuvan, josta tuli myös demokratian itseymmärryksen vastakuva.</p> <p>Tutkimuksen metodikehityksen muodostavat diskurssiteoria -oletus siitä, etteivät verbaaliset kuittuorituotteet ainoastaan heijasta, vaan myös muokkaavat ja muuttavat yhteisön ajattelutapoja - sekä merkkejä ja merkityksiä tutkiva semioottinen lähestymistapa. Käytössä on lotmanilaisen kulttuurisemiotiikan hegemoniakilpailun strategioita kuvaileva ternistö (teksti, nonteksti, antiteksti, negaatioteksti). Lähteenä on käytetty 1800-luvun suomalaista kaunokirjallisuutta, moniaineksista tekstityyppejä, josta on saatavissa esiin laajin merkityksiä kantavien inhimillisen elämän piirteiden kirjo.</p> <p>Aateluuden semiotiikka osoittautuu vallan semiotiikaksi. Se jäsentyy kuuden viitekehityksen ympärille. 'Soturin' arkaainen viitekehys viittaa suoraan, henkilökohtaiseen, "weberiläiseen" vahvemman valtaan. Järjestäytyneen yhteiskunnan hierarkioihin viittaava virka/virkamies'taas on institutionalisoituneen vallan kuva. 'Kartano' viittaa esiteollisen ajan merkittävimmän omaisuustyyppin kautta vanhentuneeseen taloudelliseen valtaan, 'suku' privaatisessa välittyviin vallan lähteisiin, taloudelliseen, kulttuuriseen ja sosiaaliseen pääomaan. 'Sosiaalinen näyttämö'toimii diffuusin, vaikutusvaltaan perustuvan vallan tyyppin foorumina, ja'aatellisen yksilön' viitekehyykseen sisältyvät yksilötason vaikutusvaltaa rakentavat ominaisuudet.</p> <p>Aatelismiehen ideaalityypit (upseeri, virkamies, hovimies, maanviljelijä, moderni professionaali, yrittäjä, " luuseri", työmies) kuvittavat aatelismiehelle modernisaation paineessa tarjolla olevia konservatiivisia ja edistyksellisiä reagointimalleja. Populaarit demokratiateemat taas jäsentävät uuden eliitin oikeaoppista, poliittisesti korrektia asennoitumista valtaan ja yhteiskunnalliseen eriarvoisuuteen.</p> <p>1800-luvun jälkipuolen uuden eliitin rakentama kuva edeltäjästään "luonnollisen" kehityksen aktiivisena jarruna on sekä vallanvaihtoa oikeuttavaa edistuksen retoriikkaa että tarkoitushakuista viholliskuvalla politikointia. Yksittäistapauksenakin se kertoo jotakin myös näistä ilmiöistä yleensä.</p>			
Avainsanat-Nyckelord-Keywords historia - Suomi - 1800-luku aateli semiotiikka fennomania identiteetti kaunokirjallisuus			
Säilytyspaikka-Förvaringsställe-Where deposited			
Muita tietoja-Övriga uppgifter-Additional information			